

BALIKÇILARIN, KARADENİZ VE EGE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR AVCILIK VE BALIKÇILIĞIN GELECEĞİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

Umut GÜL¹ Şeref KORKMAZ² S.Ahmet ÇELİKER³ Alkan DEMİR⁴
Deniz DÖNMEZ⁵

Özet

Bu çalışmada, Karadeniz ve Ege'deki 569 balıkçıya sürdürülebilir balıkçılıkla ilgili bazı sorular soruldu ve bu konulardaki görüşleri tespit edildi. Araştırma verileri, yüz yüze görüşme tekniğiyle anket formları kullanılarak toplandı. Karadeniz ve Ege bölgelerinden toplanan veriler, sürdürülebilir balıkçılığa ilişkin yönetsel tedbirlerde muhtemel balıkçı davranışlarını tespit etmek için analiz edildiler.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Balıkçılık, Karadeniz, Ege Denizi

SOME VISIONS FROM BLACKSEA AND EGEAN SEA FISHERS ABOUT SUSTAINABLE FISHING

Abstract

Approaches of holdings operating fishing activities to certain issues about their activities, were investigated in different times in Black Sea and Egean Regions in this study.

Ideas of fishers operating in these regions about possible changes in fish population in future, their determination on sustainability of their activities, measures to be taken to impede negative effects on current fishery potential and future of their activities were analysed.

Key Words: Sustainability, Fishing, Black Sea, Aegean Sea

¹ Ziraat Yük. Müh. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, umutgul@aeri.org.tr

² Yrd.Doç.Dr. Ankara Üniversitesi Su Ürünleri Bölümü,
skorkmaz@agri.ankara.edu.tr

³ Ziraat Yük. Müh. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, sac@aeri.org.tr

⁴ Ziraat Müh. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, alkand@aeri.org.tr

⁵ Ziraat Yük Müh. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü,
donmezdeniz@gmail.com

1. Giriş

Üç tarafı farklı özellikte 4 deniz ile çevrili olan Türkiye, 8.333 km kıyı uzunluğu ile su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği için önemli bir potansiyele sahiptir.

Karadeniz ve Ege Denizi'ndeki balıkçılık faaliyeti, hem insan beslenmesinde gıda temini, hem de avcılık sektörüne (işleme ve değerlendirme) verdiği destek (avlama araç ve ekipmanlarını temin eden) sektörlerde yarattığı istihdam açısından önemlidir. Türkiye'de mevcut 18396 adet ruhsatlı avlama teknesinin %41'i Karadeniz % 29'u da Ege Bölgesi'nde avcılık yapmaktadır. Karadeniz ve Ege Bölgesi'ndeki teknelerin sırasıyla %82,14 ve %88,89'u kıyı balıkçılığı, %7,86 ve %11,11'i de orta ve büyük ölçekli balıkçılık yapmaktadır. 2006 yılı verilerine (Anonim 2007) göre, toplam deniz balıkları avcılığının %75'i Karadeniz'den, %10'u ise Ege Denizi'nden elde edilmiştir.

Dünyanın pek çok bölgesinde balıkçılık kaynaklarının büyük çoğunluğu tamamen, bazıları da aşırı değerlendirilmeye maruzdur. Bu nedenle, stoklarda ve buna bağlı olarak av miktarında yıllar itibarı ile dalgalanmalar gözlenmektedir (Anonymous 2007).

Aşırı avcılığın balıkçılık kaynakları üzerindeki baskısını azaltmak ve balıkçılık faaliyetini sürdürülebilir kılmak için pek çok ülkede avlama çabasına ilişkin çeşitli yönetsel tedbirler uygulanmaktadır. Aşırı avlama baskısı ve av miktarı dalgalanmaları, 1988 yılından sonra Türkiye balıkçılığı için de söz konusudur (Atay ve Korkmaz 2001, Seçer ve ark. 2005).

AB ile Türkiye arasındaki katılım müzakerelerinde açılan üç başlıktan birisi olan balıkçılıkta, öncelikle yasal mevzuat ve kurumsal yapılanma üzerinde durulmuştur. Ancak müzakerelerin ilerlemesiyle birlikte denizlere ve/veya türlere göre av kotası uygulanmasının yanı sıra avlama gücünün (tekne sayısının) azaltılmasının gündeme gelmesi beklenmektedir. Çünkü AB'ye katılım sürecinde bütün ülkelerde yapılan uygulama bu yöndedir. AB'nin hem eski hem de yeni Ortak Balıkçılık Politikası'nın hedeflerinden birisi, sayıca az ama yaşı ve teknolojisi yeni avlama filoları oluşturmaktır. Türkiye'deki balıkçılık sektöründe de av miktarı ve avlama çabasına ilişkin bazı yönetim uygulamaları gündeme geldiğinde, balıkçılıkla ilgili yönetsel tedbirlerin uygulanması gündeme geldiğinde, yönetsel uygulamalara balıkçılık faaliyetinin en önemli aktörü olan balıkçılar üzerinde olabilecek etkilerini önceden saptayabilmek ve olan sosyal ve ekonomik etkilerini saptamak için balıkçıların mevcut durumunun belirlenmesi gerekir (Panayotou 1982). Çünkü balıkçılığı yönetmek için iki aktivite vardır. Bunlardan birisi av mik-

tarını (TAC veya av payını) sınırlamak, diğeri ise av çabasını (ruhsat sayısını, motor gücünü, avlanma zamanını vb.) sınırlamaktır (Leonart et *all.* 1999).

Bu araştırmada, Türkiye’de balıkçılıkla ilgili yönetsel kararları almakla yetkili olan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü yetkililerine, yönetsel uygulamalarda ve AB ile müzakereler sürecinde temel veri oluşturması bakımından balıkçıların av miktarının gelecekteki seyri hakkındaki düşünceleri ve avlama çabasının azaltılması gündeme geldiğinde, tepkilerini ölçmek ve hangi durumda balıkçılığı terk edeceklerini saptamak hedeflenmiştir.

2-Materyal ve Metod

Araştırmanın verileri, Karadeniz’e kıyısı olan illerden küme örnekleme yöntemiyle belirlenen 8 ilde (toplam 18 ilçede) tekne boy gruplarına göre (<8 m, 8-12 m, 12-20 ve >20 m) seçilen 308 avlama teknesi ve Ege Bölgesi’nde Ege Denizi’ne kıyısı olan 5 ilde (toplam 8 merkezde) tekne boy gruplarına göre (<8 m, 8-12 m, 12-20 m ve >20 m) tabakalı örnekleme yöntemiyle 5 ilde (toplam 17 ilçede) seçilen 261 avlama teknesi (Yamane 1967, Düzgüneş ve ark. 1983) kaptanı ile yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak, anket yoluyla toplanmıştır (Sabatella ve Franquesa 2004). Balıkçılara av miktarının gelecek yıllardaki seyri, av miktarındaki azalmaya karşı alınması gereken önlemler, avlama teknesi sayısının azaltılması, avlama teknelerinin piyasa fiyatından satın alınması koşuluyla balıkçılıktan ayrılmak isteyip istemedikleri, balıkçılıktan ayrıldıkları takdirde yetkililerden iş taleplerinin olup olmadığı ve çocuklarının balıkçı olmasını isteyip istemediklerine ilişkin sorular yöneltilmiştir.

3-Araştırma Bulguları

a) Balıkçıların Gelecekte Av Miktarı Hakkındaki Düşünceleri

Karadeniz Bölgesi balıkçılarının % 84,75’i Ege Bölgesi balıkçılarının ise % 85,06’sı gelecek yıllarda av miktarlarının azalacağını ifade etmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1. Gelecekte av miktarında azalma bekleyen balıkçıların oranı (%)

Tekne Boy Grupları (m)	Av Miktarında Azalma Beklentisi		
	Karadeniz	Ege	Ortalama
< 8	92,51	87,88	90,19
8-12	93,44	93,44	93,44
12-20	73,08	66,67	69,87
>20	41,67	36,36	38,77
Balıkçılık Tipi			
Küçük Ölçekli Balıkçılar (Kıyı Balık-	92,09	89,22	90,65
Orta-Büyük Ölçekli Balık- çılık	Gırgır	52,38	33,33
	Trol	53,57	81,82
	Ortalama	50,91	51,72
Genel Ortalama	84,75	85,06	84,90

Tablo 1 incelendiğinde görüldüğü gibi, gelecek yıllarda av miktarında azalma beklentisinde olanlar, balıkçılık tipine göre en yüksek oranda (ortalama % 90,65) kıyı balıkçıları, tekne boy grubuna göre de büyük çoğunluğu kıyı balıkçısı olan 12 m'den küçük tekne sahibi balıkçılardır Karadeniz ve Ege'deki orta ve büyük ölçekli balıkçıların yaklaşık yarısı av miktarında azalma beklemektedir.

Tekne boyunun artmasıyla birlikte, gelecekteki av miktarı konusunda olumlu görüş bildirenlerin oranı artmıştır ($r^2=0,8345$). Bu artışın, trol ve gırgır teknelerinde gelişmiş avlama teknolojisi araç-gereçleri (örneğin; sonar ve ekosandır gibi balık bulucuların) ile uzun ve derin avlama ağlarının kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

b) Balıkçıların gelecekte av miktarında azalma beklentilerinin nedenleri

Balıkçılar, gelecekte av miktarını azaltacak olan en önemli faktörleri; av yasaklarına uyulmaması, deniz kirliliği, trol tekneleri, sonarlar ve avlama teknelerinin sayısının fazlalığı olarak bildirmişlerdir. Karadeniz Bölgesi'nde av yasaklarına uyulmaması, Ege Bölge'nde ise troller av miktarını azaltıcı faktörler olarak en yüksek oranda bildirilenler olmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Balıkçıların av miktarında azalma beklmelerine neden olan faktörler (%)

Azalma Nedenleri	Karadeniz	Ege	Ortalama
Deniz Kirliliği	19,06	10,21	14,64
İklim Değişikliği	2,31	0,80	1,56
Sahil Yolu ve Diğer Yapılar	5,13	1,95	3,54
Av Yasaklarına Uyulmaması	17,91	12,16	15,04
Avlama Teknelerinin Fazlalığı	12,91	8,03	10,47
Sonarlar	15,59	10,21	12,90
Büyük ve Derin Ağlar	2,85	5,39	4,12
Troller	7,11	17,32	12,22
Algama	2,48	2,29	2,39
Aşırı Avlanma	3,62	10,44	7,03
Bilinçsiz Avlanma	3,08	1,03	2,06
Gırgırlar	2,92	4,82	3,87
Yunusların Fazlalığı	3,11	7,45	5,28
Işıklı Avlanma	0,15	2,75	1,45
Diğerleri	1,77	5,15	3,46
Toplam	100,00	100,00	100,00

Kıyı balıkçıları özellikle uzun menzilli sonarların balıkları kaçırdığını, gırgır ağlarının ise küçük balıklara ağdan kaçma şansı tanımadığını bu nedenle de aşırı avcılığa neden olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca, algama ve dip trolünün de balıkların yumurtlama yataklarına zarar verdiğini, takip eden yıllarda avlanabilir stoka katılımı azalttığından av miktarında düşmeye neden olduğunu bildirmişlerdir. Trollerle ilgili olarak bahsedilen diğer bir husus, zaman ve yer bakımından avlama yasaklarına uymadıklarıdır.

Edremit Körfezi'ndeki balıkçıların bildirdiği diğer bir husus, Ege Denizi'ndeki avlama sezonunun Karadeniz'den daha erken başlaması ve bu durumun trol ve gırgır teknelerinin bu bölgede yoğunlaşmasına neden olduğu ve aşırı avcılığın avlama sezonu süresince bütün balıkçıların av miktarında azalma yarattığıdır. Ancak Edremit Körfezi balıkçıların bu mağduriyetleri, 2007–2008 av sezonuna ilişkin sirküler ile giderilmiştir.

Karadeniz balıkçıların % 19,06'sı av miktarını azaltacak en önemli faktörün deniz kirliliği olduğunu ve bunun Tuna Nehri'nden kaynaklandığını bildirmişlerdir. Ege balıkçıları (% 10,21) da deniz kirliliğini av miktarındaki

azalma nedeni olarak görmektedirler. Kıyı şeridinde yoğun yerleşim olması ve özellikle yaz aylarında turizm faaliyetleri ile birlikte bölge nüfusundaki artışın, Ege Denizi'ne bırakılan atık miktarını artırdığını bildirmişlerdir.

c) Av Miktarının Azalmasına Karşı Tedbirlere İlişkin Düşünceler

Avlanacak balık miktarının gelecekte azalacağı yönünde görüş bildiren balıkçılara, av miktarındaki azalmanın önüne geçmek için hangi tedbirlerin alınması gerektiği sorulduğunda; balıkçıların % 20,60'ı tekne büyüklüklerine sınırlama getirilmesi, %12,88'i ağ büyüklüklerinin sınırlandırılması, %12,54'ü av miktarına kota koyulması, %12,01'i de sonar ve ekosandır gibi akustik cihazlara sınırlama getirilmesi gerektiğini bildirmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3. Balıkçıların av miktarı azalmasına karşı önerdikleri tedbirler (%)

Önlemler	Karadeniz	Ege	Ortalama
Avlama günlerinin sayısının azaltılması	6,96	3,48	5,22
Avlama teknesi sayısının azaltılması	8,95	10,76	9,60
Bir operasyondaki av miktarının sınırlandırılması	14,30	6,13	10,21
Tekne büyüklüğünün sınırlandırılması	23,79	17,38	20,60
Bazı bölgelerin avlanmaya kapatılması	8,74	9,77	9,30
Toplam av miktarına kota uygulanması	24,09	0,99	12,54
Ağ uzunluklarının sınırlandırılması	7,04	18,71	12,88
Sonar ve ekosandırın sınırlandırılması	-	24,01	12,01
Diğer önlemler	6,13	8,77	7,45

Karadeniz ve Ege Denizi'nde bulunan türler ve avlanma yöntemleri farklı olduğundan, balıkçıların aşırı avlama baskısını azaltmak için önerdiği tedbirler de farklı olmuştur.

Karadeniz'deki gırgır tekneleri daha ziyade uzun ve derin çevirme ağları, uzun menzilli sonarlar ve ekosandırılar yardımıyla hamsi ve istavrit gibi büyük sürüler oluşturan pelajik türleri avladıklarından, Karadeniz balıkçıları (özellikle kıyı balıkçıları) gırgır teknelerine yönelik önlemler alınmasını istemişlerdir. Toplam av miktarına veya bir operasyonda avlanan miktara yönelik kota uygulanması ve avlama çabasının sınırlandırılmasına yönelik diğer önlemler, aşırı avlama baskısını önleyebilecek tedbirlerdendir.

Ege Bölgesi'nde sürü oluşturan pelajik türler daha az olduğundan, toplam veya bir operasyondaki av miktarına kota konulması yerine, ekonomik önemi yüksek türlerin avcılığında seçiciliğin artırılmasına ve av çabasının

azaltılmasına yönelik olarak daha ziyade avlanmayı zorlaştırıcı önlemler tercih edilmiştir.

Bir operasyonda avlanan av miktarına kota uygulanması, gırgır teknesi sahibi balıkçılar tarafından da desteklenmektedir. Bu desteğin nedeni, son yıllarda tekne boyunu artırma, uzun menzilli sonarlar taktırma ve motor gücünü büyütme yoluyla avlama gücünü artıran 30 m'den büyük gırgır tekneleri ile filolar hâlinde çalışan ve genellikle kardeşlerin işlettiği gırgır teknelerinin diğerlerine göre av miktarlarını artırması olarak bildirilmiştir.

Avlama teknesi sayısının azaltılması, av miktarında beklenen azalmaya karşı alınabilecek diğer önlemlerden birisi olarak bildirilmiş olmakla birlikte, balıkçıların hiçbirisi balıkçılığı bırakması gereken grup veya kişiler olarak kendilerini görmemektedir. Daha çok bölgeye emeklilik sonrası gelen ve balıkçı ruhsatı alan kişilerin haksız rekabete neden olduklarını düşünmekte onların balıkçılık yapmasını istememektedirler.

d) Balıkçıların avlama teknelerinin azaltılmasına ilişkin görüşleri

Av miktarını azaltmanın yollarından birisi olarak teknelerinin piyasa fiyatından alınması durumunda, Karadeniz Bölgesi balıkçılarının %51,95'i, Ege Bölgesi balıkçılarının ise %39,08'i balıkçılıktan ayrılacaklarını bildirmişlerdir. Balıkçılığı terk edebileceklerinin bildirenlerin oranı kıyı balıkçılarındaki % 45,72, gırgır balıkçılarındaki % 35,32 ve trol balıkçılarındaki %49,51 olarak saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Teknelerinin piyasa fiyatından satın alınması koşuluyla balıkçılıktan ayrılmayı kabul eden balıkçıların oranı (%)

Boy Grupları (m)	Karadeniz	Ege	Ortalama
< 8	50,27	36,36	43,32
8-12	57,38	47,54	52,46
12-20	65,38	41,67	53,53
>20	41,18	27,27	34,22
Balıkçılık Tipi			
Küçük Ölçekli Balıkçılık (Kıyı Balıkçılığı)	51,78	39,66	45,72
Orta/Büyük Ölçekli Balıkçılık	Gırgır	42,86	27,78
	Trol	53,57	45,45
	Ortalama	52,73	34,48
Genel	51,95	39,08	45,52

Karadeniz balıkçılarının %51,95'i, Ege balıkçılarının ise %39,08'i (toplam % 45,52'si) teknelerinin piyasa fiyatından satın alınması koşuluyla balıkçılıktan ayrılmayı kabul edebileceklerini bildirmişlerdir.

Karadeniz'de balıkçılık tipine göre kıyı balıkçılarının %51,78'i, gırgır balıkçılarının %42,86'sı ve trol balıkçılarının ise %53,57'si balıkçılıktan ayrılmayı kabul etmişlerdir. Gırgır teknelerinin brüt kârı (2004–2005 av sezonu için) 252.741 YTL olarak saptanmıştır. Özellikle 30 m'den büyük gırgırlarda bu değer daha da artmakta ve 442.771 YTL'ye çıkmaktadır (Çeliker ve ark. 2006). Gırgırlara ait ortalamanın düşmesinin nedeni, 12–20 m boy grubunda yer alan ve geleneksel yöntemlerle avlanan, ağları ve av bulucuları ile diğer gırgırlara göre daha sınırlı olanaklarla avcılık yapan ve bir kısmı da ahşap olan teknelerin düşük düzeylerde brüt kâr elde etmeleri olduğu düşünülmektedir. Gırgır balıkçılarından balıkçılığı bırakma yönünde fikir beyan edenler de genellikle bu gruptan balıkçılardır.

Ege Denizi balıkçılarından tekne boy grubuna göre teknelerinin piyasa fiyatından satın alınması koşuluyla balıkçılıktan ayrılmak isteyenlerin en yüksek (%47,54) olduğu grup, 8-12 m boy grubundan balıkçılardır. Balıkçılık tipine balıkçılığı terk edebileceklerini bildirenlerin en yüksek (% 45,45) olduğu grup, trol teknesi kullanan balıkçılardır. Gırgır balıkçılarının %27,78 si, kıyı balıkçılarının ise %39,66'sı evet cevabı vermişlerdir.

Karadeniz ve Ege balıkçılarının balıkçılığı bırakmaya bakışlarında belirgin farklılık saptanmış olup, bunun iki nedeni olduğu düşünülmektedir. Öncelikle Karadeniz Bölgesi'nde denize olan bağlılık eşit şartlarda gelir elde edilecek durumlarda balıkçılığın tercih edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca bölgedeki işletmelerin imkânlarının sınırlı olması da bölge insanlarını denize yöneltmiştir. Sadece balıkçılık yapanların dışında, geçimini balıkçılıktan olmasa da avlama sezonunda diğer gırgır teknelerinde tayfa olarak çalışarak kazanan önemli bir grup daha vardır.

Karadeniz ile Ege Denizi'nin avcılık açısından önemli farklılıklarından bir diğeri, avlanan balık türlerine ve av verimlerine ilişkindir. Karadeniz'de büyük sürüler oluşturan pelajik türler (en önemlisi hamsi) yeterli geliri sağlayabilmektedir. Bu durum gırgır ve trollerin kıyı balıkçılarına göre daha avantajlı olmalarına neden olmaktadır. Bundan dolayı, Karadeniz'deki kıyı balıkçıları incelenen tüm gruplar içinde en düşük gelire sahip olan (2004–2005 av sezonu için 6.941 YTL/Yıl brüt kâr) (Çeliker ve ark. 2006) balıkçı tipidir. Oysa Ege Bölgesi'ndeki kıyı balıkçılarının avladığı ürünler genelde değerli balıklar olduğu için yeterli gelir (2005–2006 av sezonu için 19.416 YTL/Yıl brüt kâr) elde edilebilmektedir (Çeliker ve ark. 2008). Bölgenin turizm bölgesi olması, hem fiyat hem de pazarlama açısından sorun olmadan avlanan ürünün satılmasına imkân vermektedir.

Balıkçılığı bırakmayı kabul eden balıkçılara, balıkçılık sonrası için devletin kendilerine nasıl bir destek vermesini istedikleri sorulduğunda Karadeniz Bölgesi balıkçılarının %63,13'ü, Ege Bölgesi balıkçılarının ise %35,29'u devletten iş talebinde bulunmuşlardır. Bu durum özellikle Karadeniz Bölgesi'nde yeni iş imkânları oluşturularak balıkçı sayısının azaltılmasında etkili olunabileceğini göstermiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Çocuğunun balıkçı olmasını istemeyen balıkçılar (%)

Boy Grupları (m)	Karadeniz Bölgesi	Ege Bölgesi	Ortalama
< 8	96,25	92,73	94,49
8-12	93,46	96,74	95,10
12-20	92,28	83,30	87,79
>20	45,82	63,59	54,70
Balıkçılık Tipi			
Küçük Ölçekli Balıkçılık (Kıyı Balıkçılığı)	95,25	93,96	94,60
Orta/Büyük Ölçekli Balıkçılık	Gırgır	66,73	61,05
	Trol	75,02	90,88
	Toplam	71,47	72,36
Genel	90,59	91,57	91,04

Tablo 5 incelendiğinde görüldüğü gibi her iki bölgedeki balıkçının ortalama %91,04'ü çocuğunun balıkçı olmasını istememektedir. Bu, balıkçı sayısının azaltılmasına ilişkin önemli bir veridir.

Bugün balıkçılık yapanların yaşlarının ilerlemesi sonucu balıkçılıktan ayrılmalarından sonra, yerlerine yeni balıkçıların daha az sayıda gelmesi demek olacaktır. Bunu destekleyen başka bir veri de balıkçı çocuklarından tayfalık veya balıkçılık yapanların sayıca az olmasıdır. Karadeniz balıkçıları ortalama 1,25, Ege balıkçıları ise ortalama 0,95 erkek çocuk sahibi olmalarına rağmen balıkçılık yapan çocuklarının sayısı sırasıyla 0,23 ve 0,18 olarak saptanmıştır. Balıkçılardan çocuğunu kendi teknesinde balıkçı veya tayfa olarak çalıştıranların sayısı da sırasıyla %18,51 ve %15,38 olarak saptanmıştır (Çeliker ve ark. 2006 ve 2008).

4-Sonuç

Tekne boy gurubuna göre tekne boyu arttıkça av miktarı konusunda olumlu görüş bildirenlerin oranı da artmıştır ($r^2=0,8345$). Bunda gırgır teknelerinde gelişmiş av bulucuların veya derin ve uzun ağların kullanımı ile birlikte kıyı balıkçılarına göre yüksek av miktarları elde edilmesinin etkili olduğu belirlenmiştir.

Karadeniz Bölgesi'ndeki kıyı balıkçılarının diğer orta ve büyük ölçekli teknelere (gırgır ve trol) göre daha düşük gelir seviyesine sahip olmasının gelecekteki av miktarı ilgili beklentilerinde karamsar olmalarına neden olduğu düşünülmektedir.

Karadeniz ve Ege bölgelerinde faaliyet gösteren balıkçıların % 84,90'ı mevcut avlama çabasının sürdürülmesi durumunda, av miktarının zamanla azalacağı görüşünde birleşmişlerdir. Av miktarı doğrudan azalmasa bile, av miktarında yıllara bağlı olarak gözlenen dalgalanmalar, bu görüşleri destekler mahiyettedir. Türkiye'de açık-giriş sistemi sona erdirilmiş olmasına rağmen, balıkçıların politik baskıları sonucunda belirli yıllarda belirli kesintilerle yeni avlama teknelerinin balıkçılığa girişine izin verilmiştir. Bu durum, en son 2002 yılında gözlenmiş ve tekne sayısı bakımından avlama gücünde artışa neden olmuştur.

Avlama çabasının azaltılması için değişik alternatif uygulamalara başvurulabilir. AB ülkeleri de dahil pek çok ülke, avlama teknesi sayısını azaltma yoluna gitmiştir. Nitelikim. 1997 yılında AB ülkelerindeki avlama teknesi sayısı 122.000'den 97.000'e düşürülmüştür. AB ülkeleri tekne sayısını azaltırken, diğer yandan mevcut ve kullanım ömrü kısalmış olan eski avlama teknelerini modernize etme yoluna gitmektedir. Karadeniz ve Ege'deki balıkçıların önerdiği avlama teknesi sayısının azaltılması, avlama çabasının kontrolü için önemli bir faktördür. Bunun dışında ava çıkılan gün sayısını azaltma, gün içindeki avlanma süresini azaltma veya av araçları ve teknelerdeki av bulucularla ilgili sınırlamalar da avlama çabasını azaltmada önemli olabilir. Ancak tüm bu yöntemler arasında en etkili olanlardan birisi olan avlama teknesi sayısının azaltılmasının balıkçılıktan ayrılacak gruplar üzerinde önemli ters etkilerinin de olabileceği unutulmamalıdır.

Balıkçılıktan ayrılma teklifinde karar büyük ölçüde sunulan seçenekler ve avcılık faaliyetlerinin getirilerinin kıyaslanması sonucunda verilecektir. Elbette ki karar verme sürecinde alışkanlıklar, yapılan işten duyulan memnuniyet gibi faktörler de etkili olacaktır.

Balıkçılığı bırakma konusuna Karadeniz Bölgesi balıkçılarının kendilerine atfedilen denize bağlılığa rağmen daha olumlu yaklaşacağı düşünülmektedir. Özellikle bölge balıkçılarının %82,14'ünü oluşturan kıyı balıkçılarının kendilerine yeni bir iş bulunması konusunda garanti verilmesi ile balıkçılığı bırakma yönünde karar vermeleri mümkündür.

Karadeniz Bölgesi gırgır teknelerinin ise daha önce açıklanan sebeplerle balıkçılığı bırakmada belirttikleri oran (%42,86) düzeyinde istekli olmayacakları, balıkçılığı bırakanların daha çok 12-20 m arasında boya sahip ahşap, geleneksel gırgırlar olacağı düşünülmektedir.

Ege Bölgesi'nde balıkçılığı bırakabileceği yönünde fikir bildiren balıkçıların oranı Karadeniz Bölgesi'ne göre çok düşüktür (%39,08). Bunun en önemli nedeni kıyı balıkçıları da dâhil bölge balıkçılarının yeterli geliri elde edebiliyor olmalarıdır. Bu bölgede en küçük boy grubunda bile yeterli av

çabası ile bölgedeki herhangi bir işte çalışmaktan daha fazla gelir elde edilebilmektedir. Ancak yine de her 3 balıkçıdan 1 tanesinin balıkçılığı bırakabileceğini söylemiş olması önemlidir.

Balıkçı sayısının azalmasında en azından şu andaki balıkçıları başka alanlara yönlendirmek kadar etkili olması mümkün bir diğer seçenek de yeni balıkçıların filoya katılmasını sınırlamaktır. Bu konudaki imkânlar da en az mevcut balıkçıları geri çekmek kadar geniş görünmektedir.

Kaynaklar

- Anonim 2007. 2006 yılı su ürünleri istatistikleri. TÜİK Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Atay, D. ve Korkmaz, A. Ş., 2001 a. Su ürünleri üretimi: Türkiye'de ve dünyada son trendler. Türkiye Su Ürünleri Vakfı Derg. 1: 3-15.
- Anonymous 2007. The state of world fisheries and aquaculture 2006. FAO Fisheries and Aquaculture Department, Rome, 2007. 180 p.
- Çeliker, S. A., Korkmaz, A. Ş., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalanlar, Ş. ve Özdemir, İ. 2006. Karadeniz Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım Ekonomisi Araştırma Enstitüsü (TEAE), Yayın No:143, ISBN 975-407-196-9, Ankara, ix+122 s.
- Çeliker, S. A., Korkmaz, A. Ş., Demir, A., Gül, U., Dönmez, D., Özdemir, İ. Ve Kalanlar, Ş. 2008. Ege Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım Ekonomisi Araştırma Enstitüsü (TEAE), Yayın No:168, ISBN 978-975-407-248-8, Ankara, ix+107 s.
- Düzgüneş, O. Kesici, T. ve Gürbüz, F. 1983. İstatistik metodları-I. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 861, Ders Kitabı No: 229, 218 s.
- Leonart, J., Salat, J. and Franquesa, R. 1999. The problems of fisheries management in the Mediterranean: Catalonia as a case study. The 1st Inter. Congress on Maritime Technological Innovations and Research, Barcelona, 21-23 April, 1999. 10 p.
- Panayotou, T. 1982, Management concepts for small-scale fisheries : Economic and social aspects. FAO Fish. Tech. Pap., (228): 53 p.
- Sabatella, E. and Franquesa, R. 2004, Manual of fisheries sampling surveys: methodologies for estimations of socio-economic indicators in the Mediterranean Sea. Studies and Reviews. General Fisheries Commission for the Mediterranean. No. 73. Rome, FAO. 37 p.
- Seçer, S., Korkmaz, A. Ş., Yavuzcan, H., Atar, H. H. ve Pulatsü, S. 2005. Su ürünleri üretimi: avcılık ve politikalar. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kong., 3-7 Ocak 2005, Milli Kütüphane, Ankara. Cilt II: 773-790.
- Yamane, T. 2001, Temel örnekleme yöntemleri (Çevirenler: A. Esin, C. Aydın, M. A. Bakır ve E. Gürbüzel), Literatür Yayınları, Yayın No: 53, İstanbul, 505 s.